Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

9. november 2016 *

Eelotsusetaotlus — Direktiiv 1999/44/EÜ — Tarbekaupade müük ja nendega seotud garantiid — Kohaldamisala — Mõiste „müüja“ — Vahendaja — Erakorralised asjaolud

Kohtuasjas C-149/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel cour d’appel de Liège’i (Liège’i apellatsioonikohus, Belgia) 16. märtsi 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. märtsil 2015, menetluses

Sabrina Wathelet

versus

Garage Bietheres & Fils SPRL,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, kohtunikud M. Berger (ettekandja), A. Borg Barthet, E. Levits ja F. Biltgen,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Belgia valitsus, esindajad: J. Van Holm ja J.-C. Halleux,

— Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Kemper,

— Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,

— Euroopa Komisjon, esindajad: D. Roussanov ja G. Goddin,

olles 7. aprilli 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta direktiivi 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta (EÜT 1999, L 171, lk 12; ELT eriväljaanne 15/04, lk 223) artikli 1 lõike 2 punkti c tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud Sabrina Wathelet' ja töökoja Bietheres & Fils SPRL-i (edaspidi „töökoda Bietheres") vaidluses, mis tekkis seoses kasutatud sõiduauto müügiga.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 1999/44 põhjendus 9 on sõnastatud järgmiselt:

„kauba lepingule vastavuse eest peaks tarbija ees vahetult vastutama müüja; see on liikmesriikide õiguskordades kirjapandud tavapärane lahendus; müüjal peaks sellest hoolimata olema siseriiklike õigusaktidega ette nähtud võimalus nõuda parandusmeetmete võtmist tootjalt, samas lepinguahelas osalevalt eelmiselt müüjalt või mõnelt muult vahendajalt, kui ta ei ole loobunud kõnealusest õigusest; käesolev direktiiv ei mõjuta lepinguvabaduse põhimõtet müüja, tootja, eelmise müüja või ükskõik millise muu vahendaja vahel; eeskirjad, mis reguleerivad, kellelt ja kuidas võib müüja nõuda selliste parandusmeetmete võtmist, tuleb kindlaks määrata siseriiklike õigusaktide alusel".

4 Direktiivi 1999/44 artikli 1 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavaid aspekte, et tagada tarbijakaitse ühtlane minimaalne tase siseturul."

5 Direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c kohaselt on mõiste „müüja" määratletud kui „füüsiline või juriidiline isik, kes müüb tarbekaupa lepingu alusel ja oma majandus- või kutsetegevuse käigus".

6 Direktiivi 1999/44 artikli 2 lõikes 1 on sätestatud:

„Müüja peab tarbijale üle andma müügilepingule vastava kauba."

7 Direktiivi artiklis 4 „Õigus hüvitusele" on ette nähtud:

„Kui lõppmüüjale tekib tarbija ees vastutus tootja, sama lepinguahela eelmise müüja või mõne muu vahendaja tegevusest või tegevusetusest tuleneva lepingule mittevastavuse tõttu, on lõppmüüjal õigus nõuda parandusmeetmeid isikult või isikutelt, kellel on vastutus lepinguahelas. Vastutav isik või vastutavad isikud, kellelt müüja võib parandusmeetmeid nõuda, ning asjaomased meetmed ja nende kasutamise kord määratakse kindlaks siseriiklike õigusaktide alusel."

8 Direktiivi 1999/44 artikli 8 „Siseriiklikud õigusaktid ja minimaalne kaitse" kohaselt:

„1. Käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi kasutatakse, ilma et see piiraks muude õiguste kohaldamist, mida tarbija võib kasutada lepingulist või lepinguvälist vastutust reguleerivate siseriiklike eeskirjade alusel.

2. Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase."

Belgia õigus

9 Tsiviilseadustiku (code civil) artiklis 1649*bis* on sätestatud:

„§ 1. Käesolevat jagu kohaldatakse tarbekaupade müügi suhtes müüjalt tarbijale.

§ 2. Käesoleva jao kohaldamisel kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

2. „müüja“: füüsiline või juriidiline isik, kes müüb tarbekaupa oma majandus- või kutsetegevuse käigus.“

Vaidluse aluseks olevad asjaolud ja eelotsuse küsimus

10 S. Wathelet ostis tarbijana 2012. aasta aprillis töökojalt Bietheres kasutatud sõiduauto. S. Wathelet maksis töökojale sõiduki müügihinnale vastava summa, 4000 eurot. Töökoda ei andnud S. Wathelet'le ei kviitungit, makset tõendavat dokumenti ega müügiarvet.

11 Töökoda Bietheres lasi teha sõidukile oma kulul tehnoülevaatuse. Samuti saatis ta Belgia pädevale ametiasutusele registrisse kandmise taotluse, mille eest tasus S. Wathelet.

12 2012. aasta juulis läks asjaomane sõiduk rikki ja S. Wathelet, kes ei olnud selle ajani ikka veel arvet saanud, toimetas selle remondiks töökotta Bietheres. Töökoda tuvastas mootori rikke.

13 Kui S. Wathelet soovis remonditud sõidukit kätte saada, esitati talle remondiarve summas 2000 eurot. Ta keeldus selle tasumisest põhjendusega, et sellised kulud peab katma töökoda Bietheres kui sõiduki müüja.

14 Selle peale teavitati S. Wathelet'd asjaolust, et tema sõiduk ei ole kunagi kuulunud nimetatud töökojale, kes ei müünud seda enda arvel, vaid eraisiku M.-C. Donckelsi arvel. Töökoda Bietheres oli nimelt tegutsenud ainult vahendajana.

15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märkis, et M.-C. Donckels ei saanud endale kogu müügihinnale vastavat summat, vaid töökoda Bietheres pidas sellest kinni 800 eurot remonditööde eest, mis tehti, et see sõiduk müüki panna.

16 S. Wathelet'le 17. novembril 2012 saadetud kirjas kinnitas töökoda Bietheres, et ta osales asjaomases müügitehingus vahendajana. Lisaks väitis töökoda, et mootori rike kujutab endast kasutatud sõiduki müügi korral ühelt eraisikult teisele tavalist riski. Seepärast keeldus töökoda endiselt S. Wathelet'le sõiduki tagastamisest seni, kuni remondiarve ei ole täielikult tasutud. Töökoda Bietheres lisas oma kirjale kviitungi 4000 eurole, millele oli käsitsi kirjutatud kauplejana mitte tegutseva omaniku ja ostja S. Wathelet' ees- ja perekonnanimed; sellel dokumendil on siiski ainult M.-C. Donckelsi allkiri.

17 Töökoda Bietheres esitas 2012. aasta detsembris tribunal de première instance de Verviers'le (Verviers' esimese astme kohus, Belgia) S. Wathelet' vastu hagi remondiarve tasumise nõudes summas 2000 eurot, millele lisandub seadusjärgne intress.

18 S. Wathelet esitas Verviers' esimese astme kohtu kantseleisse vastuhagi, nõudes sõiduauto müügitehingu tühistamist ja 4000 euro suuruse summa tagastamist koos intressiga, lisaks veel kahjuhüvitist summas 2 147,46 eurot. S. Wathelet vaidlustas ühtlasi töökoja Bietheres nõuete põhjendatuse.

19 Verviers' esimese astme kohus kohustas S. Wathelet'd tasuma remondiarve, millele lisandub intress, ning jättis S. Wathelet' vastuhagi rahuldamata. S. Wathelet esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis, et S. Wathelet oli „tarbija" tsiviilseadustiku tähenduses ja sõiduk oli „tarbekaup" sama seadustiku tähenduses. Ühtlasi nentis ta, et töökoda Bietheres müüs tarbekaupu oma majandus- või kutsetegevuse käigus.

21 Töökoda Bietheres väitis aga, et tema ei olnud vaidlusaluse müügilepingu pool ja rõhutas, et selle sõiduauto omanik M.-C. Donckels pani sõiduki tema töökojas komisjonimüüki ning järelikult on tegemist müügiga ühelt eraisikult teisele.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab siiski, et on kaalukaid, täpseid ja ühtelangevaid eeldusi selle kohta, et S. Wathelet'd ei olnud teavitatud asjaolust, et tegemist on eraisikutevahelise müügitehinguga.

23 Neil asjaoludel otsustas cour d'appel de Liège (Liège'i apellatsioonikohus, Belgia) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas tarbekauba „müüja" mõistet, mida käsitletakse Belgia tsiviilseadustiku artiklis 1649*bis*, mis lisati sinna 1. septembri 1994. aasta seadusega „Seadus tarbijakaitse kohta tarbekaupade müügi korral", millega võeti Belgia õigusse üle direktiiv 1999/44 (tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta), tuleb tõlgendada nii, et see ei hõlma mitte ainult ettevõtjat, kes annab müüjana tarbijale üle omandiõiguse tarbekaubale, vaid ka ettevõtjat, kes vahendab kauplejana mitte tegutsevat müüjat, olenemata sellest, kas ta saab oma osalemise eest tasu või mitte, ja olenemata sellest, kas ta on potentsiaalsele ostjale teatanud, et müüja on eraisik, või mitte?"

Eelotsuse küsimuse analüüs

24 Kõigepealt tuleb märkida, et toimikust nähtuvalt oli vaidlusaluse kasutatud sõiduauto omanik M.-C. Donckels, mitte töökoda Bietheres ja järelikult oli tegemist müügiga ühelt eraisikult teisele, milles töökoda Bietheres osales üksnes vahendajana.

25 Ühtlasi märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus, et müügihind, millest arvati maha sõiduki müüki panemiseks tehtud remonditööde kulud, kanti üle sõiduauto omanikule. Ka ei ole võimalik toimiku materjalide põhjal asuda seisukohale, nagu ei oleks selle sõiduauto omanik andnud töökojale Bietheres sõiduki müümiseks volitust.

26 Eeltoodust nähtub, et põhikohtuasjas osales töökoda Bietheres tarbekauba müügitehingus kauplejana, tegutsedes kauba omaniku – kelle puhul on tegemist kauba müügiks volituse andnud eraisikuga – arvel.

27 Seega tuleb kontrollida, kas sellistel asjaoludel kohaldub tarbekauba ostnud tarbija suhtes direktiivis 1999/44 tagatud kaitse seeläbi, et vahendajat võib pidada müüjaks selle direktiivi tähenduses.

28 Selle kohta tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleneb liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest, et kui liidu õigusnorm ei viita konkreetse mõiste puhul liikmesriikide õigusele, tuleb seda mõistet tõlgendada kogu Euroopa Liidu piires autonoomselt ja ühetaoliselt ning sellise tõlgenduse andmisel tuleb arvesse võtta sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärki (vt selle kohta kohtuotsused, 18.10.2011, Brüstle, C-34/10, EU:C:2011:669, punkt 25, ning 15.10.2015, Axa Belgium, C-494/14, EU:C:2015:692, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Kuna direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis c on määratletud mõiste „müüja“ ilma, et sellele mõistele tähenduse andmisel oleks viidatud liikmesriikide õigusele, tuleb seda sätet direktiivi kohaldamisel pidada järelikult selliseks sätteks, mis sisaldab liidu õiguse autonoomset mõistet, mida tuleb tõlgendada ühetaoliselt kogu liidu territooriumil.

30 Ehkki termin „müüja“ sisaldub teisteski liidu õigusaktides, esineb direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis c esitatud konkreetne määratlus ainult selles direktiivis. Nagu märkis ka kohtujurist enda ettepaneku punktis 43, on seega tegemist mõistega, mida tuleb tõlgendada, lähtudes nii selle direktiivi eesmärkidest kui ka „müüja“ konkreetsest funktsioonist selle direktiivi raames.

31 Direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c kohaselt on müüja „füüsiline või juriidiline isik, kes müüb tarbekaupa lepingu alusel ja oma majandus- või kutsetegevuse käigus“.

32 Tuleb nentida, et selliselt määratletud mõiste „müüja“ on oma olemuselt objektiivne (vt analoogia alusel kohtuotsus, 3.9.2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, punkt 21, ja kohtumäärus, 19.11.2015, Tarcâu, C-74/15, EU:C:2015:772, punkt 27) ja põhineb sellistel teguritel nagu „lepingu“ olemasolu, „tarbekauba“ müük ning „majandus- ja kutsetegevus“.

33 On tõsi, et selles mõistes ei viidata vahendajale. Üldiselt ei sisalda direktiiv 1999/44 mõiste „vahendaja“ määratlust, kuigi see mõiste on toodud direktiivi põhjenduses 9 ja artiklis 4. Järelikult ei käsitle direktiiv müügilepingu raames vahendaja vastutust tarbija ees.

34 Nagu seda märkis sisuliselt ka kohtujurist enda ettepaneku punktis 51, ei välista selline järeldus iseenesest, et mõistet „müüja“ direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses võiks tõlgendada nii, et see hõlmab ettevõtjat, kes tegutseb eraisiku arvel, kui ta esineb tarbija vaatenurgast tarbekauba müüjana vastavalt lepingule, tehes seda enda majandus- või kutsetegevuse raames. Nimelt võib see ettevõtja tekitada segaduse tarbija arusaamades, lastel viimasel ekslikult uskuda, et tegemist on müüjaga, kes on kauba omanik.

35 Selle kohta tuleb esiteks märkida, et selline tõlgendus ei ole vastuolus direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c sõnastusega.

36 Teiseks tuleb nentida, et direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c teleoloogiline tõlgendamine, mis võtab arvesse selle eesmärki tagada tarbijate kaitse kõrge tase (kohtuotsus, 3.10.2013, Duarte Hueros, C-32/12, EU:C:2013:637, punkt 25), kinnitab punktis 34 nimetatud sättele antud tõlgendust.

37 Nimelt peab müüja vastavalt direktiivi 1999/44 artikli 2 lõikele 1 ja artiklile 3 andma tarbijale üle müügilepingule vastava kauba ja lepingule mittevastavuse korral selle kas parandama või ümber vahetama vastavalt viimasena nimetatud sätte lõikele 3. Direktiivi artikli 1 lõike 2 punktis c on piiritletud nende isikute ring, kelle vastu võib tarbija maksma panna talle direktiivist tulenevaid õigusi. Järelikult peab tarbija selleks, et kasutada talle direktiiviga 1999/44 antud kaitset, teadma, kes on müüja ning eelkõige, kas tegemist on eraisiku või kauplejaga.

38 Seega, kui niisugustel asjaoludel, nagu on kujunenud põhikohtuasjas, tegutseb kaupleja eraisiku vahendajana, võtab tarbija teadmatus kaupleja rolli kohta müügitehingus tarbijalt õigused, mis on tagatud direktiiviga 1999/44 ja mis on vastavalt direktiivi artikli 7 lõikele 1 siduvad.

39 Selleks, et tagada tarbija tõhus kaitse direktiivi 1999/44 raames, tuleb teda teavitada sellest, et omanik on eraisik. Selline tõlgendus annab direktiivile kasuliku mõju ja on kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt põhineb liidu tarbijakaitsealaste direktiividega loodud kaitsesüsteem eeldusel, et tarbija on suhetes kauplejaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja omab vähem teavet (kohtuotsus, 4.6.2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, punkt 42).

40 Nimelt on oluliselt tasakaalust väljas tarbijale ja vahendajale teada olev info ja seda eelkõige juhul, kui tarbija ei tea, et müüdava kauba omanik on tegelikkuses eraisik.

41 Seega tuleb niisugustel asjaoludel, nagu on kujunenud põhikohtuasjas, kus tarbijal võib kergesti tekkida eksimus müügitehingu tingimuste osas, tagada talle tugevam kaitse. Järelikult peab esinema võimalus panna direktiivis 1999/44 ette nähtud müüja vastutus vahendajale, kes tekitab tarbijaga suheldes võimaluse segaduseks tarbija arusaamades, lastes viimasel uskuda, et ettevõtja on müüdava kauba omanik.

42 Vastupidine tõlgendus, mille kohaselt jääb vahendajana tegutsev kaupleja direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c kohaldamisalast igal juhul välja, kahjustaks tarbijakaitset käsitlevate liidu õigusnormidega taotletavat üldist eesmärki, mis on sätestatud ELTL artiklis 169 ja milleks on tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse ja seeläbi tarbijate usaldus.

43 Mis puudutab kolmandaks küsimust vahendajale tema tegevuse eest tasu maksmise kohta, siis tuleb nentida, et see tasu, mis lepitakse kokku mittekutselise omaniku ja vahendaja sõlmitud lepingus, ei kuulu põhimõtteliselt direktiivi 1999/44 kohaldamisalasse. Seega, nagu märkisid ka Austria valitsus ja Euroopa Komisjon, siis asjaolu, kas vahendajana tegutsev kaupleja saab enda tegevuse eest tasu või mitte, ei oma tähtsust tuvastamisel, kas teda tuleb kvalifitseerida „müüjaks“ direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses.

44 Siseriiklik pädev kohus peab kontrollima, kas sellises olukorras nagu põhikohtuasjas saab kauplejat pidada „müüjaks“ direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses, kui tarbijat ei ole nõuetekohaselt teavitatud sellest, et kaupleja näol ei olnud tegemist asjaomase kauba omanikuga, mis tähendab, et nimetatud kohus peab arvesse võtma kõiki käesoleva asja asjaolusid (vt analoogia alusel kohtuotsus, 4.6.2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, punktid 38 ja 39). Selleks, et teha kindlaks, kas tarbija oleks võinud aru saada, et vahendaja tegutseb eraisiku arvel, võivad eelkõige tähtsust omada vahendaja osaluse ulatus ja tema tehtud pingutuste suurus asja müümisel, see, kuidas kaupa tarbijale esitleti ja tarbija enda käitumine.

45 Eeltoodut arvestades tuleb mõistet „müüja“ direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses tõlgendada nii, et see hõlmab ka kauplejat, kes tegutseb eraisiku arvel vahendajana, kes ei ole teavitanud ostjast tarbijat nõuetekohaselt asjaolust, et müüdava kauba omanik on eraisik; seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus, võttes arvesse kõiki käesoleva asja asjaolusid. Eeltoodud tõlgendus ei olene sellest, kas vahendaja sai enda tegevuse eest tasu või mitte.

Kohtukulud

46 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Mõistet „müüja“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta direktiivi 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab ka kauplejat, kes tegutseb eraisiku arvel vahendajana, kes ei ole teavitanud ostjast tarbijat nõuetekohaselt asjaolust, et müüdava kauba omanik on eraisik; seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus, võttes arvesse kõiki käesoleva asja asjaolusid. Eeltoodud tõlgendus ei olene sellest, kas vahendaja sai enda tegevuse eest tasu või mitte.

Allkirjad